

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор
на пів року 10 кор
на чверть року 5 кор
на місяць 170 кор

За границею

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Посилкове число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дні крім неділі і руских свят о 5½ год. пополудні.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорушчина). Експедиція місечна в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламні неосечтані вільні від порга. — Оголошена звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Перед рішенням.

(X) Про сучасну хвилю в російсько-япанській війні пише визначний військовий ось що:

Воєнні події страшної боротьби в Маньчжурії можна порівняти з драмою. Повільний, поступенний відворот російських військ, з боем під Ляояном включно, означають експозицію сеї драми. Завязка узла почала ся зєдиненем япанських військ під Ляояном і відбула ся у великих боях під Ляояном і Шаго. Кульмінаційна точка дії, перипетія драми, характеризує ся сучасним станом, а катастрофа, котра конечно з дотеперішних подій мусить послідувати, великий рішачий бій має тепер відбути ся. Сей бій рішить одним величезним ударом ціле напружене.

Драматичність сучасного положення степенує ся ще особливо тим, що армії не можуть виминути сеї кризи. Армії, котрі в такій силі і так близько стоять супроти себе, мусять бити ся. Менші і більші стички остатних часів вказують, що критична хвиля наближає ся. Воєнні маси укріплені поза земними валами починають що раз більше рухати ся. Армії, котра тижнями і місяцями була на одним становищі, мусить доперва привикнути до зачіпного виступу. Великий мистець воєнної штуки Наполеон, сказав про се: «Перехід від оборонного до зачіпного становища належить до найдразливіших операцій».

Неперечно і Куропаткін мав замір призвичаїти своє військо до зачіпки, коли розпочав останний удар правого крила на Зандену. Не міг він наміряти рішення, бо інакше був би повинен ужити всі свої

сили проти неприятеля на фронті, або заняти єго на іншій крилі. Із сего виходить, що дрібні рухи зачіпки, зроблені Куропаткіном для піднесення воєнного духа у війську, прибрали наслідком хибного поступованя єго підвладних начальників більші розміри, як він бажав.

Останній російський нещасливий випадок представляє ся в рамках цілої воєнної дії не інакше як більша стичка. Але тимчасом висуває ся кульмінаційна точка дії що раз ближше. Напружене стає що раз більшим. Досягле значіне побіди або поражєня в тім бою, де сотки тисячів зустрінуть ся з собою, здержив так добро начальників, поки наспіє пригідна, корисна хвиля. Які трагічні конфлікти ворунуть тут грудию найвисшого начальника?

Питоменність цілої війни витворила то само собою замітне положенє, що дві великі армії так довго і так близько стоять супроти себе. Так сей, котрий здобуде яку позицію, як сей, котрий не зачіпає противника, почуває ся за слабим до зачіпки. Обидва противники вижидають перед здобуванем позицій помічних сил, щоби в злуці з ними приступити до зачіпки. Російські війська, доси числово слабші, були з гора засуджені на оборонне становище. Япанці сподівали ся на час ще дістати поміч після упадку Порту Артура. Так отже витворила ся протягом воєнних дій конечно позиційна війна.

Та позиційна війна в Маньчжурії має отже мало спільного з позиційними війнами давніших часів, і можна вважати сей суд ще передчасним, що новочасні війни наслідком уліпшеного діланя оружя перемінли ся в позиційні війни.

Наполеон, котрий від армії на добрій

позиції вимагав, щоби она ставила опір двічі сильнішій армії противника, вказує найкрасше, що рішення спочиває лише в зачіпці. Новочасне діланє оружя скріпляє силу позиції, але не причиняє ся до того, щоби вічно важний закон про вартість і успіх зачіпки осягнув інше значіне.

Зачіпка повинна вийти з одної сторони і рішити напружене, котре лише збільшає ся міцними позиціями, до котрих прибувають щоденно нові помічні сили. Міцні укріплення одначе уможливають, що противники можуть так близько станути супроти себе, не потребуючи бити ся. Але близькість притивника спричиняє, що кождий, почавши від найстаршого генерала до наймолодшого вояка, відчуває кульмінаційну точку дії і свідомий значіни предстоячого бою, котрий буде неперечно найбільш кривавий в цілій історії.

Вже межі арміями, котрі не були переняті расовою ненавистю, мусілоб бути велике напружене, а між військами в Маньчжурії, російским і япанским, причиняє ся ще расова ненависть, а у Япанців ще свідомість, що ведуть війну о єствоване, до ще більшого степенюваня напруженя.

Ледво, чи міг бути коли небуть більший конфлікт, як тут бачимо. Хто почне зачіпку, хто побідить? Се питання, які насувають ся кождому. І то не лише Росія і Япанія, але кождий, хто слідить хід війни сеї, відчуває: Криза великої драми наближає ся і доведе одного з противників до катастрофи.

ДИКА ЗВІРИНА

(Freiwild).

Штука в 3 актах Арт. Шейцлера.

Перевів для рускої сцени Йосиф Стадник.

(Дальше).

(Великий руж).

Вихід 17-ий.

КАРИНСКИЙ, РОНШТЕДТ (в такім самім уборі, як Каринський, — гарна мужеска стачь, коротка, повна блонд борода, при боці шабля, на рамени плащ. Говорить ввічливо, часом тоном дуже енергічним).

КАРИНСКИЙ (дуже осоловілий). Було бодай через тих кілька тижнів лишити мене з супокою.

РОНШТЕДТ. Твої легководушности не могу поняті.

КАРИНСКИЙ. Те саме можеш мені сказати по скінченю моєї відпустки.

РОНШТЕДТ. Алеж кажу тобі ще раз: тоті люди не хотять довше ждати!

КАРИНСКИЙ. Пождуть.

РОНШТЕДТ. Если отже не хочеш мене зрозуміти, так слухай: був донос до генерала.

КАРИНСКИЙ (напудив ся, але потім повадержувєсь). Перед роком було те саме. Чи я їм тоді не заплатив? Нехай пождуть!

РОНШТЕДТ. Се не така дрібниця, як тобі здає ся. А до того припутала ся ще і тота друга справа. За богато їх на раз зібрало ся.

КАРИНСКИЙ. Ах, так і знав, що і тим стануть окористувати ся проти мене!

РОНШТЕДТ. Се мож було з гори предвидіти.

КАРИНСКИЙ. А щожь мені було робити, як той шелихвієт там в реставрації штовхнув мене і навіть завдав собі труда сказати: перепрашаю...?

РОНШТЕДТ. Ет, що вже про те говорити. Ручу, що сьогодні ти сам в тої думки, що він не зробив сего зі злої волі.

КАРИНСКИЙ. Се все одно. Моїм обовязком було зробити те, що зробив.

РОНШТЕДТ. Позволь, що на се не пишу ся!

КАРИНСКИЙ. Якто?

РОНШТЕДТ. Мій дорлий, з тебе все неправний легкодух. Замість подякувати мені, що тебе остерігаю яко старай друг і товариш... ох, жалую, що я того частіше не робив, може було би не дійшло до того... Але тепер досить! Отям ся! Генерал має о тобі дуже лихе повяте! Уважаю своїм обовязком сказати тобі се!

КАРИНСКИЙ (по короткій мовчанці). Приходив може з єго припорученя.

РОНШТЕДТ. Властиво ні, але..

КАРИНСКИЙ. Так прошу тебе, що маю робити? Не маю тих сїм тисячів! Жду на відповідь від дядька, але має розумну звичку сїзнати ся все в подібних случаях. Таж тоті прокляті жиди знають, що я ще варт сїм тисячів! Чомуж отже, шибеники, роблять якісь доноси?

РОНШТЕДТ. Кружить поголоска, що дядько не хоче вже платити за тебе.

КАРИНСКИЙ (хоче вибухнути — повдержувє ся). Тим разом заплатити єще!

РОНШТЕДТ. А колиб не заплатив?

КАРИНСКИЙ. Заплатить, кажу!...

РОНШТЕДТ. А описля?

КАРИНСКИЙ. Нема ніякого «описля»... Вирочім знавиш, що послідними часами не йшла мені карта. Таж се мусять змінити ся.

РОНШТЕДТ. Не грай в карти. Пора тобі змінити систему життя.

КАРИНСКИЙ. Так маю може їхати на село до любого дядька і садити капусту!...

РОНШТЕДТ. Се була би одинока порада, якою могу тобі служити!...

КАРИНСКИЙ (дуже зворушений). Ти говориш, що...

РОНШТЕДТ. Говорю...

КАРИНСКИЙ. Чи шуткуєш?... Маю сей мундір?... Хиба я тебе добре не зрозумів?...

РОНШТЕДТ. Зрозумів хорошо. Справа ясна, як сонце. З такими звичками і забаганками, як твої, годі бути офіцером кінниці та вижити з грошей, якими ти розпоряджуєш. Се хиба сам мусиш признати.

КАРИНСКИЙ. Маю отже зквітувати?!...

РОНШТЕДТ. Очевидно. Ще можеш се з честію зробити.

КАРИНСКИЙ. Радше куля в лоб! Розумієш?

РОНШТЕДТ. Алеж прошу тебе...

Політичний перегляд.

Авдієнція Кошута у цесаря відбула ся вчора о год. 11. перед полуднем. Авдієнція відбула ся в робітні цесаря і тревала три чверти години. Коли Кошут, ведений цесарським адютантом, увійшов до кімнати, цесар встав з фотеля перед бюрком, підійшов кілька кроків до прибувшого і поздоровивши его по угорски, запросив зайняти місце. Розмова вела ся по французки. Кошут розвинув програму опозиції задля полагожденя теперішньої ситуації в Угорщині, а цесар не висказуючи своєї гадки, перебивав часто запитами о подрібні інформації та напрямі. Як описля Кошут висказав ся, зі слів цесаря можна заключати, що справа економічного розділу обох половин держави не стріне великого опору, однак що до спільної армії цесар тревает неохотно на своїм становищу, щоби спільність армії задержати і на дальше. Кошуту в урядив овацію гурток угорських студентів і публіки при виїзді з Бурґу і перед готелем.

В палаті панів раджено в суботу над важною справою зміни регуляміну палати послів. Коли комісійний референт Ля маш став говорити, в галерії залунав голос пос. Крамаржа: Як вільний виборець люду і член палати послів протестують против вмішуваня палати панів у внутрішні справи палати послів. Се викликало чималу констернацію і спонукало випрошене посла з галерії; однак по приреченю, що сповнивши свою місію, посол вже дальше не буде непокоїти нарад. Крамарж вернув на галерію і прислухував ся дальше спокійно. В дальшій ході нарад бесідники ствердили право і обовязок палати панів привернути повагу конституційним правам парламенту. З причини, що законодавство через ряд літ було здержане, а засада більшости ушла, є обовязком і правом панів цілою силою стреміти до поправи відносин. Відтак у всіх трьох читанях ухвалено майже одностайно дотичний проєкт з малими стилістичними змінами.

В революційнім руху Росії зазначає ся нова фаза. В Королівстві, де ворохобні набирають чим раз більше національно-польської ціхи, народний антагонізм бере гору над реформаторськими змаганнями і не тільки администрація і військо, але і вся російська інтелігенція займає вороже становище против того руху. З Радомя доносять, що там навіть цивільні Москалі посунули ся до того, що з вікон стріляли до товпи, перетягаючої улицями. В самім же Царстві наступила реакція з долу і простий народ, не без принуки начальства, настає ворожо на інтелігенцію на «лібералів, що еще гірші євреїв» та на студентів і при найменшій нагоді кидає

КАРИНСЬКИЙ. Се моє послідне слово!

Так і знай... (пауза, зближав ся до кійоску).

РОНШТЕДТ. Бій ся Бога, треба зважити... (сїдають при столику).

КАРИНСЬКИЙ (до кельнера). Коняку! (Потеміло зовсім. — Столики тільки деякі заняті. — Кона в касі вже нема).

Вихід 18-тий

(З партеру виходить часть публіки; декотрі стоять, розмовляють, курять папіроси. Між иними Фогель і Польді).

ФОГЕЛЬ. Закуриш собі?

ПОЛЬДІ (внимає папіросницю і подає). Закури мого, єгипетський.

ФОГЕЛЬ. Дякую. Знаєш що? Маю вже досить сего чудовища. Ходім радше до каварні, що?

ПОЛЬДІ. Алеж і овнім, коли хочеш... (ідуць на другий бок до каварні).

ФОГЕЛЬ. Диви ся! Ось там сидить Ронштедт з Каринським.

ПОЛЬДІ. Pardou, того другого офіцара не маю чести...

ФОГЕЛЬ. Се нічо. Ходи, представлю тебе (іде до столика, при котрім сидить Ронштедт з Каринським — салютує).

(Дальше буде).

ся на них чинно. В Пскові видано ось яку відозву. Бийте студентів! Тепер студенти всіх університетів підбурюють фабричних робітників в Петербурзі до бунту і страйку взагалі дають почин до всіх гидких і противних праву поступків та стають шкідниками державного устрою, а тимбільше в таких тяжких для Росії часах! В Пскові утворила ся «усмирительная сотня», яка має на цілі слїдити діяльність студентів і бити їх як зрадників і бунтівників. Бийте студентів, бо они роблять богато злого для держави! Подібні «усмирительні» ватаги потворили ся в Петербурзі, Самарі та інших російських містах.

Розділ церкви від держави у Франції вже ухвалила палата послів більшостию майже $\frac{2}{3}$ голосів в редакції правительственного проєкту Притоку до такого сумного звороту річчій подала справа єпископства в Діпон, якого зверхником був до недавна єпископ Ле Нордес. По відбутю подорожи до Риму, св. Столиця відбрала ему управу дієцезії, полишаючи при єпископськїм достоїнстві, а назначила двох генеральних вікаріїв, які мали завідувати дієцезією. Се стало ся без відома французского правительства, яке і дальше вважає Де Нордеса адміністратором дієцезії. І дійсно Де Нордес усунув вікаріїв і сам почав адмініструвати дієцезією. Колиж відносини між Францією а Ватиканом зірвані і не можна порозуміти ся, що до полагожденя сеї прикрої справи, то правительство і Ватикан станули перед дилемою: шпизма або сепарація. В даних обставинах є се дуже очевидно і для Ватикану більше пожаданим, чим перше.

Товариство ім. Котляревского.

(Звіт з діяльності Виділу за рік 1904).

На першій засіданю дня 27. лютого 1904 уконституований Виділ відбув приписаних статутом 13 засідань, на яких обговорював передовсім способи ширшого заінтересованя загалу Русинів нашим товариством, отже способи єго красивого розвитку збільшенем числа членів товариства, справу будови театру, видавництва і инші.

Аби досягнути намірену ціль, Виділ як в минулих роках так і в сїм звертає ся до многих осіб у Львові і поза Львовом з просьбою о приєднуванє членів, хоч успіх не був такий, якого Виділ надїяв ся, бо в сїм році приступило до Товариства лиш 51 членів звичайних і один «член добродій» з одноразовою вкладкою 100 К (посол Романчук), так, що всіх членів числять Товариство тепер 250 по вичеркненю всіх, що залягали з вкладками довше як два роки.

Відтак Виділ розсилав цеголки, листи для збираня жертв, старав ся про урядженє відчитів і вистав сценічних, та на жаль лиш два панове спромоглись на відчити, др. Щурат і др. Копац, а кілька проєктованих відчитів не відбуло ся передовсім тому, що як звісно, Товариство прихильників української літератури і штуки урядило в минулім році цілу серію наукових вкладів і відчитів, і з тої причини деякі панове, що там були заняті, мусїли свої відчити для нас відложити.

Заходом артистично-технічної секції були дані лиш два аматорські представлення, які під зглядом виконаня випали дуже добре, та під зглядом касовим лихо, бо Товариство з тих вистав мало недобір в сумі 130 К 8 с. Се очевидно могло лиш знеохотити кружок аматорів і заходи Виділу, щоби дати більше вистав, були не з єго вини безуспішні. А коли приготвлялась трета вистава драми «Катря Чайківна» і вже була заповіджена, тоді несподівано зіхав наш театр до Львова. На основі § 4. статута розписував Виділ конкурс з визначенем премій за драматичні твори. Преміювані на конкурсї в минулім році дві одноактівки Льва Лотоцкого «Заверуха» і «Два домики а одна фіртка» Товариство видало своїм накладом як 3-ий випуск, а члени, що не залягали з вкладками, одержали по одному примірникови даром. В маю минулого року оголосив Виділ вдруге конкурс на драматичні твори. Зміст конкурсу звїсний з часописий — і на сей конкурс наспїло 10 творів; з тих — на жаль — деякі не відповідають навіть елементарним вимогам, ставленим до сце-

вічноїштуки. В грудни відбуло ся засїданє оцінкової комісії, на якій признано першу нагороду драмі Ганущака «Доля жартув», другої премії не признано нікому, а третю драмі Льва Лопатинського «Ілько Пацак».

Небавом появить ся друком критична оцінка всіх творів надісланих на конкурс, а се головно в тій цілі, аби на будуче деякі інтересовані автори мали спромогу дізнати ся, яких основ треба придержувати ся, та які вимоги ставити ся до сценічної штуки.

Вкінци треба згадати, що Товариство брало участь в ювілею літерата, бувшого члена Виділу і члена оцінкової комісії драматичних творів п. Михайла Павлика і вельми заслуженого повістєписателя українського Івана Нечуя-Левицкого. В ювілею п. Павлика — тому, що Товариство дістало запросини лишє 3 дні наперед, взяло участь лиш в той спосіб, що вислало відповідну адресу. На ювілей Нечуя вислало Товариство в Київ свого делегата п. Лопатинського, що вручив ювілятові адресу від Товариства і виголосив привітне слово.

Отсе важніші прояви в сегорічній житю Товариства.

Каса Товариства представляє ся як слїдує: Приходи: вкладки членські 420 К 79 с.; датки 604 04; з карток 533 10; з пушок 15 40; з відчитів і представлень 364 18; з розпродажи книжок 217 95; проценти 42 21; готівка з 1903 р. 732 85; разом 2930 К 52 с. — Розходи: на театр 1000 К; видавництва 438 24; представлення і відчити 467 26; кошти адміністрації 341 22; датки 30 К; готівка 653 80; разом 2930 К 52 с.

Товариство має на складі: а) Видавництва власні: Випуск I. «Наталка Полтавка», текст, 190 прим. ном. варт. 76 К, II. «Наталка Полтавка», партит. з текс. 127 прим. варт. 508 К, III. «Ворожити» Гр. Цеглинського 1598 прим. варт. 1508 К, IV. «Заверуха» і «Два домики а одна фіртка» Льва Лотоцкого 375 прим. варт. 185 50 К; б) Видавництва, що гроші з їх розпродажи призначені авторами на фонд будови театру: 1. «Чоловік чести» Крушельницького прим. 62 ном. варт. 80 60 К, 2. «Завіщанє» Матюка прим. 98 варт. 49 К, 3. Коляди Матюка прим. 7 варт. 7 К, 4. «Весівка» Матюка прим. 7 варт. 2 80 К, 5. Боян, співаник Матюка прим. 14 варт. 36 40 К. Сї видавництва можна замовляти в Товаристві за попередним надїсланєм гроший, або на більшу суму за послїплатою.

Дня 5. лютого с. р. відбулись загальні збори Товариства, де по залагодженю формальних справ іменовано почесними членами Миколу Лисенка і Івана Нечуя Левицкого. Відтак вибрано Виділ, котрий по своїм уконституованю є такий: проф. Іларій Огоновский голова, др. Коцюба заступник голови, Іван Боднар секретар, Олекса Утриско касиєр, Василь Мороз бібліотекар, проф. др. Кирило Студинський, др. Володимир Коцовский, п-ні Олена Будзиновска, ред. Лев Лопатинський, Бронислав Гулевич, Михайло Волошин і о. Стефан Мохнацкий виділови; Володимир Гнатшак, Томко Сороківский, Клим Гутковський і Микола Войцеховський заступники виділових.

До контрольної комісії вїшли: Осип Максимович, Іван Сполїтакевич і Писецкий. До комітету для будови театру вибрав Виділ на рік 1905 делегатами проф. Г. Огоновского і ред. Льва Лопатинського.

До заряду артистично-технічної секції упросив Виділ пп. Лопатинського, Утриска, Гулевича і п-ню Олену Будзиновску і має надїю, що їх енергія та добра воля видасть в сїм році як найкрасіші успіхи.

Виказ добровільних датків з остатного кварталу оголосить ся небавом, а на разі Виділ просить прихильників нашого Товариства о приєднуванє членів та о збиранє жертв так на будову театру як і на другі цілі Товариства, означені статутом.

Православе на Буковині.

(Конець).

В попередній статі обговорено круг компетенції краевого сойму, що мав би окремим законом полагодити діла православної церкви на Буковині. Щоб той закон не виродив ся в який

